

RAAP BELGIË – RAPPORT 504

ARCHEOLOGIE NOTA

Churchill Industrial Zone te Antwerpen

[PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek - 2020E185

Colofon

Titel: Archeologienota Churchill Industrial Zone te Antwerpen (Archeologisch Vooronderzoek)

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2020E185

Versie: 13-08-2021

Auteur(s): J. De Mulder, R. Vervoort

Projectleider: N. Baeyens

Projectmedewerkers: J. De Mulder, B. Vermeulen

Projectbegeleider: N. Baeyens

Aardkundige: n.v.t.

Raaproject: ANHA28

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1 Gemotiveerd advies - vervolgonderzoek.....	4
1.1 Samenvatting van het vooronderzoek.....	4
1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	5
1.3 Impactbepaling.....	6
2 Programma van maatregelen.....	8
3 Bibliografie.....	9

1 Gemotiveerd advies - vervolgonderzoek

1.1 Samenvatting van het vooronderzoek

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit ter hoogte van het Churchilldok te Antwerpen (project NextGen District). Dit gebeurde in functie van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Concreet handelt dit dossier over de inrichting van de nieuwe industriële site (wegenis en nutsvoorziening).

Het archeologisch vooronderzoek had tot doel na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Aan de hand van de gegevens uit de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) en contacten met R. Vervoort blijkt er binnen het plangebied reeds archeologisch onderzoek werd uitgevoerd:

Vergunningsaanvraag	Aard van het onderzoek	Uitvoerder	Uitvoering
Sloopdossier	Bureaustudie (archeologienota)	Robby Vervoort	2017
	Proefsleuvenonderzoek (nota)	Robby Vervoort	2017
	Archeologische opgraving (archeologierapport)	Robby Vervoort	2020-2021
Ophogingsdossier	Bureaustudie (archeologienota)	RAAP België	2020-2021

Tabel 1. Overzicht van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken.

Concreet kan het plangebied in twee zones opgedeeld worden. In het noorden van het plangebied bestaan de geplande ingrepen uit het aanleggen van een wegenis, een bushalte, en een waterbekken/groenzone. De maximale bodemingreep in dit deel van het plangebied bedraagt 2 m -mv. Binnen dit deel van het plangebied is de bodem bij de aanleg van de haven reeds met 12 tot 430 cm opgehoogd. Daarnaast wordt de bodem hier naar aanleiding van dit project nog eens met 1,5 m opgehoogd. het huidige maaiveld bevindt zich momenteel dus op 8,70 m TAW; Dit is een verschil van 6,7 m ten opzichte van het oorspronkelijke maaiveld. De geplande bodemingrepen zullen met andere woorden geen verstoring veroorzaken binnen dit deel van het plangebied.

Ook voor het zuidelijke deel van het plangebied geldt dezelfde impact analyse en daarnaast is dit deel van het plangebied in het kader van het sloopdossier reeds archeologisch onderzocht. Ter volledigheid van het dossier worden de resultaten van de opgraving in deze archeologienota opgenomen.

Op basis van de topografische data en de gegevens die werden aangeleverd door Robby Vervoort kan gesteld worden dat er op dit moment geen archeologische resten meer aanwezig zijn in de ondergrond en dat er dus geen verdere maatregelen geadviseerd dienen te worden.

1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Zoals hierboven aangehaald vonden er reeds enkele archeologische onderzoeken plaats binnen het plangebied.

Het bureauonderzoek in het kader van de sloop van de voormalige GM-site kon geen sluitend antwoord bieden met betrekking tot de aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied. Wel werd er een matige verwachting opgesteld voor het aantreffen van sporen van jager-verzamelaars en sporen uit de historische periode. Uit het onderzoek bleek ook dat het plangebied gelegen was nabij het verloren polderdorp Oorderen. Binnen de maatregelen werd er dan ook extra aandacht gevraagd voor het opsporen van dergelijke sporen. Verder was er ook de mogelijkheid tot het aantreffen van restanten van de Duitse Flak-stelling (WO).

Uiteindelijk weerlegde de vooronderzoeken de aanwezigheid van vindplaatsen van jager-verzamelaars. De verwachting voor sporen uit de late middeleeuwen, de post-middeleeuwse periode en de Wereldoorlog bleven echter van kracht. Om deze reden werd een er voor een deel van het terrein, daar waar de verwachting het hoogst was een archeologische opgraving geadviseerd. Voor het overige deel van het terrein werd een werfbegeleiding opgelegd.

Bij de uiteindelijke opgraving werden er in hoofdzaak sporen van het 19de -eeuwse Oorderen vastgesteld. Enkele sporen zouden ook een oudere voorloper hebben gekend maar de datering van deze structuren dient verder onderzocht te worden. De eerste resultaten van het onderzoek werden dus reeds overgemaakt aan het Agentschap Onroerend Erfgoed maar het eindrapport is nog niet gefinaliseerd; om deze reden is de onderzochte zone nog niet geregistreerd als: een zone geen archeologie.

Los van deze resultaten werd aangetoond dat de zone reeds bij de aanleg van het havengebied werd opgehoogd en dat er additioneel nog een ophoging heeft plaats gevonden. Het huidige maaiveld zou zich momenteel op can 8.70 m +TAW bevinden. Dit is een ophoging van 6,70 m. gezien de maximale verstoringsdiepte slechts 200 cm bedraagt, vormen de geplande ingrepen dus geen bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische relicten.

1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

De eerdere vooronderzoeken en de opgraving hebben aangetoond dat er sporen van het 19de-eeuwse oorden in de bodem bewaard waren gebleven. Over de aanwezigheid van oudere sporen kan momenteel nog geen uitspraak gedaan worden. Al kan voorlopige vanuit gegaan worden dat de sporen niet ouder zullen zijn dan de late middeleeuwen.

1.4 Impactbepaling

Binnen het plangebied worden volgende bodemingrepen gepland:

Ingrep	Verstoringsdiepte (-mv)
Verharding + wegeis + bushalte	- 61 cm
Perron bushalte	- 34 cm
Fietspaden en voetpaden	- 34 cm
Nutsleidingen	- 200 cm
Infiltratiegrachten en -bekkens	- 60 cm
Omgevingsaanleg	- 0 cm

Gezien het volledige plangebied met ca. 6,70 m werd opgehoogd en de bodemingrepen ene maximale verstoringsdiepte van 200 cm zullen voortbrengen vormen deze geen bedreiging voor eventuele archeologische relictten in de zones die nog niet vlakdekkend onderzocht werden.

Figuur 1. Projectie van het nieuwe inplantingsplan en de projectcontouren op een luchtfoto uit 2019 (bron: AGIV, 2018).

2 Programma van maatregelen

Er wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

3 Bibliografie

VERVOORT, R. (2017) *Archeologienota: Voormalige GM-site, Noorderlaan 401, Antwerpen (prov. Antwerpen)*. Archeologienota RVFSA-Rapport 34. Borgerhout: Robby Vervoort.

VERVOORT, R. (2020a) *Nota: Oorderen opgespoord. Verslag van resultaten van de archeologische vooronderzoeken op de voormalige site van GM, Antwerpen (prov. Antwerpen)*. Nota: Verslag Van Resultaten RVFSA-Rapport 89. Borgerhout: Robby Vervoort Freelance Senior Archeoloog.

VERVOORT, R. (2020b) *Nota: Programma van maatregelen bij Nota: Oorderen opgespoord. Verslag van resultaten van de archeologische vooronderzoeken op de voormalige site van GM, Antwerpen (prov. Antwerpen)*. Nota: Verslag Van Resultaten RVFSA-Rapport 89. Borgerhout: Robby Vervoort Freelance Senior Archeoloog.

AGIV (2018) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. 2018.03". agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (2019) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB)". Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162>.